

V ateliéri Juraja Rusňáka

Ateliér akad. sochára Juraja Rusňáka (30. 1. 1938), ktorý skončil vo VŠVU na Oddelení reliéfného sochárstva prof. R. Pribiša, sa vo svojej skladbe sôch, reliéfov, skíc a štúdií celkovo líši od ostatných ateliérov staršej i strednej a mladej generácie. Stručne by sa dalo povedať, že jeho diela sa svojím tvarosloviem dotýkajú už technickej civilizácie budúcich desaťročí v symbióze so rozvojom vedy a techniky i novou architektúrou. Rusňákovské figurálne, ale i nefigurálne priestorové kompozície nám tvarovo navodzujú smelé a veľkorysne riešené projekty nových architektúr budúcnosti, ktoré sa už začínajú realizo-

■ Vaša sochárska tvorba komorná i monumentálna v spojení s architektúrou sa štýlovo i obsahovo vymyká z tvorby príslušníkov Pribišovej školy, ku ktorej odborným vzdelaním patrite, vychádza z inej koncepcie. Čím to je?

— Už počas štúdií na VŠVU (1957–1963) u prof. Fr. Štefunka a potom v ateliéri prof. R. Pribiša som intenzívne uvažoval o sochárstve v širších súvislostiach. Dospel som k názoru o nutnosti hlbšieho pohľadu na sochu, neuspokojovala ma len optická zhoda s vidanou realitou. Po štúdiách som cítil potrebu vytvoriť si vlastný sluh, no nie v súlade do hĺbky, vytváraním a fixovaním vlastnej osobnostnej identity v pevnom plastickom tvare. Musel som si vytvoriť vlastný princíp — základnú bunku. Dotknúť sa podstaty biologicko-vegetatívnych zákonitostí rastu živých hmôt. V týchto elementárnych štruktúrach som objavil pre seba nový svet. Bol to pohľad do vnútra, ktorý korešpondoval tiež s vedeckým pohľadom, s novými objavmi v oblasti biológie. Tieto pojmy, ktoré sa objavili v názvoch mojich mnohopočetných plastík, v cykloch: „Organické formy“, „Bioformy“, potom „Bioštruktúry“, sa stávajú dnes už samozrejmosťou, lebo už prenikli do praktického života biotroniky, genetiky, biočipov atď.

■ Co predchádza u vás vznik sochy: kresba, a či ju priamo modelujete v hline. Ktoré sú inšpiračné zdroje vášho komorného sochárstva?

— Už som naznačil, že priestorová sochoplastika obsahuje množstvo pohľadov, prienikov, záhybov. Hoci som na počiatku vychádzal z jednoduchých elementárnych tvarov, po desiatich rokoch rozvíjania svojho vytvárného programu som dospel k veľkej zložitosti. Moje súčasné plastiky z cyklu „Asociácie“ by sme mohli priradiť k platanu, ktorý rastie na voľnom prestranstve, kde ho nič netiesni, a preto sa môže rozvíjať do výšky, aj do šírky, jeho konáre vytvárajú priestorovú hĺbku vymedzenú obrysom koruny stromu. Ešte predtým, po skončení školy, štyri roky som intenzívne uvažoval a neustále kresbil. Až potom som začal modelovať. Pomocou kresby som objavil, k čomu inklinujem — svet pocitov,

vať. V týchto sochárskych kreáciách je nielen nevyhnutná harmónia objemov, obrysov a tvarov s hmotami novej architektúry budúcich rokov, ale aj harmónia s prírodou, človekom a vôbec s humanizáciou životného prostredia. Juraj Rusňák týmto ideám zasvätil svoju portrétnu, figurálnu, viactvárnu i nefigurálnu a reliéfnu tvorbu navodzujúcu tvary prírody. A práve programová snaha o humanizáciu architektúry a životného prostredia priestorovou plastickou tvorbou, vyjadrujúcou symbiózu s vedou a technickým pokrokom, dala podnet na rozhovor s autorom.

Sochár technickej civilizácie

tušených tvarov, ktoré som potom následne rozvíjal vo svojich plastikách. Z názov plastík určite vytušíte myšlienky, ktoré rozvíjam: Šepot rastlín, V lone prírody, Milenka vetrov, Ikaros, Zrodenie Venuš, Milenci, Plod lásky, Materstvo, Brána protikladov, Štruktúra lásky, Pohľad času a ďalšie myšlienkové okruhy v cykle „Asociácie“. Fixujem

● Akademický sochár Juraj Rusňák, Dialóg, kameň, 1977

v nich predstavy a ľudské túžby, vzťah k prírode, vesmíru, technike, ľudskej láske, tradícii, ktorú nachádzame vo fragmentoch veľkých kultúr minulosti. Vychádzam z obdivu a úcty k prírode, ktorú treba chrániť a brániť, lebo v jej lone je obsiahnutá základná zložka existencie človeka a života na našej planéte.

■ Do akej miery ovplyvňuje vašu monumentálnu tvorbu daná architektúra?

— Na prelome 60. a 70. rokov som sa dost intenzívne venoval sochárskej tvorbe do architektúry. Uvedomoval som si, že priestorová socha je na špiči pyramídy, zhmotneného ideálu každej vyspelej národnej kultúry, že niet nič reálnejšie v umení ako výpoveď sochára v trojrozmiernej viditeľnej dimenzii. V tejto tvorbe som uplatnil svoje monumentálne ctenie a svoj prirodzený vzťah k architektúre. Vždy som vychádzal z daného priestorového rámcu, voľtoval som sa a hľadal adekvátny plastický tvar. Snažil som sa oživiť a ozvláštniť priestor architektúry vlastným rukopisom. V tomto prípade som redukoval zakopievitane objemy v priestorových skladbách do konštruktívnejších foriem: Radarov, Signálov, Komunikaácií atď. V reliéfnych plastikách pre architektúru som uplatnil aj vegetatívne motívy, tiež redukovane do plochy. Tu som použil väčšinou bohatšie tvaroslovie v dynamických krivkách ako kontrast k strohým plochám stien. Podľa potreby a možnosti som pracoval v kameni, betóne, bronze, dreve, plechu, aj epoxide. Keramiku som zatiaľ nerobil.

■ V čom vidíte poslanie sochára-súčasníka?

— Súčasný moderný sochár technickej civilizácie 20. storočia by mal spolu s architektmi vytvárať už primerané kultúrne prostredie: rytmus a dynamiku epochy atómoveho veku, pozitívny vzťah k prírode, úctu k človeku, túžbu po poznání... V nových sochárskych dielach by sa už mala prejavovať syntéza výdobytkov predchádzajúcich generácií moderných sochárov. Viac sa snažiť o hlbši identický prejav, aby na prvý pohľad bolo zjavné, že tu, v strede Európy pod Tatrami, sa rozvíja jedinečná autentická výtvarná kultúra.

Zhovárať sa: JURAJ FUCHS